

До спеціалізованої вченої ради
в Одеському державному
університеті внутрішніх справ
м. Одеса вул. Успенська 1, 65014

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук Бикова Ігоря Олеговича на дисертацію Бурангулова Владислава Андрійовича «Кримінальний аналіз в правоохоронній діяльності», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми. Суспільство постійно змінюється і розвивається, однак злочинність, як негативне соціальне явище, завжди була і залишається однією з головних проблем суспільства. Її зростання та ускладнення форм та методів скоєння злочинів зумовлюють необхідність постійного вдосконалення методів та засобів протидії їй. Одним із таких методів є кримінальний аналіз, який за своєю суттю являє собою систематичне вивчення інформації про злочинність, її причини та умови, а також про діяльність органів правоохоронної системи з її попередження та розкриття. В умовах глобалізації, інформатизації суспільства та зростання кількості правопорушень традиційні методи розслідування злочинів часто виявляються недостатніми. У цьому контексті кримінальний аналіз стає важливим інструментом у правоохоронній діяльності, забезпечуючи комплексний підхід до збору, обробки та інтерпретації даних, що сприяє ефективному розслідуванню злочинів та профілактиці правопорушень.

Актуальність дослідження кримінального аналізу в правоохоронній діяльності зумовлена необхідністю підвищення ефективності правоохоронної діяльності. Традиційні методи роботи з інформацією про злочини часто не відповідають сучасним вимогам через обмеженість людських ресурсів та можливості обробки великих обсягів даних. Використання кримінального аналізу дозволяє автоматизувати процеси збору та аналізу інформації, що, в свою чергу, підвищує точність і швидкість прийняття рішень у боротьбі зі злочинністю. Складність та масштабність сучасних загроз для національної безпеки вимагають нових підходів до їх вивчення та протидії. Кримінальний аналіз в роботі правоохоронних органів, серед іншого, дозволяє виявляти закономірності в діяльності злочинних угруповань, їхні зв'язки та фінансові потоки, що сприяє ефективнішому плануванню оперативно-розшукових заходів та попередженню терактів.

Швидкий розвиток інформаційних технологій створює нові можливості для злочинної діяльності, традиційні методи розслідування часто не здатні ефективно протидіяти таким загрозам. Кримінальний аналіз, заснований на використанні передових інформаційних технологій, дозволяє ефективно виявляти та розслідувати у тому числі й кіберзлочини, аналізувати поведінкові моделі злочинців та попереджувати майбутні атаки. Важливою складовою актуальності теми є дослідження законодавчих та етичних аспектів застосування кримінального аналізу в правоохоронній діяльності. Використання великих

обсягів даних та автоматизованих систем аналізу інформації вимагає дотримання прав людини на приватність та захист персональних даних.

Різні аспекти досліджуваної проблематики в дисертаційному дослідженні були предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців як Є. А. Антонової, Д.С. Афоніна, А.М. Бабенка, Є. Г. Белоглазова, В. В. Бірюкова, В. М. Бутузова, В. І. Василичука, І. О. Воронова, А. І. Дороніна, В. П. Захарова, К.Ю. Ісмайлова, М. К. Каретнікова, О.С. Кіреєвої, Я.Ю. Кондратьєва, В.Я. Конопельського, О.Є. Користіна, М.В. Корнієнка, Ю.В. Крутіка, В.О. Меркулової, А.В. Мовчана, І. Ю. Нежданова, В.А. Некрасова, В. І. Рудешка, В. П. Сальникова, Н.П. Свиридюк, С. В. Скриля, О.В. Тихонової, О. Д. Ульянова, А.М. Ханькевича, А. Ф. Хараберюша, В. Г. Хахановського, В.В. Шендрика, І. О. Юрченка, Є. М. Яковця та інших.

Наведене свідчить про необхідність наукового дослідження проблематики кримінального аналізу в правоохоронній діяльності та надання пропозицій щодо її вирішення.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. При рецензуванні дисертаційної роботи та наукових публікацій автора з'ясовано, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним відповідає заявленій меті та поставленим завданням, відображеним у роботі.

Основні результати дослідження викладено у 10 наукових працях, з яких: 1 розділ колективної монографії, 4 – у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, 5 - всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими. Автором опрацьовано достатню кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів (загалом 166 джерел).

Використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертантом висновків і рекомендацій.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. З урахуванням предмету дослідження, використовуючи загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема історико-правовий, діалектичний, компаративний, логіко-юридичний, системного аналізу, догматичний метод надали можливість Бурангулову В.А. сформулювати власне бачення наукової проблематики ролі кримінального аналізу в правоохоронній діяльності та запропонувати наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на думку рецензента, слід віднести наступні:

вперше:

- комплексно доведено та науково обґрунтовано методологічні аспекти інституційного становлення кримінального аналізу, як окремого та самодостатнього напрямку в правоохоронній діяльності»;
- проаналізовано ряд існуючих типологій кримінального аналізу та обґрунтовано базове використання стратегічного, оперативного та тактичного кримінального аналізу відповідно до моделі ІЛР;
- запропоновано системну інтеграцію кримінальної розвідки та кримінального аналізу.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що результати дослідження є суттєвим внеском в доктрину кримінального аналізу та його ролі в кримінальному аналізі. Викладені в роботі висновки і пропозиції можуть бути використані у:

- *у правотворчості* – для удосконалення чинного законодавства у частині ролі кримінального аналізу в правоохоронній діяльності;
- *у правозастосовній діяльності* – для удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності правоохоронних органів;
- *у науковій роботі* - під час майбутніх досліджень теоретико-правових проблем використання кримінального аналізу в правоохоронній діяльності (Акт впровадження у науково-дослідну діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 22.04.2024 р.);
- *у освітньому процесі* – під час підготовки лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних матеріалів, тестових завдань з навчальних дисциплін «Основи кримінального аналізу», «Кримінальний аналіз», «Інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності», а також при проведенні різних видів занять із відповідних дисциплін у процесі підготовці бакалаврів та магістрів за спеціальністю 081 «Право» та в системі підвищення кваліфікації працівників Національної поліції України (Акт впровадження в освітній процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 22.04.2024 р.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційне дослідження Бурангулова Владислава Андрійовича на тему «Кримінальний аналіз в правоохоронній діяльності», має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені в положеннях МОН та, зокрема, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44.

Автор правильно визначає мету дослідження і відповідно до неї визначає завдання дослідження. Дисертація складається з анотацій українською й англійською мовами, списку опублікованих праць за темою дисертації, вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків (до кожного розділу та загальних висновків до всієї роботи), списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову

новизну і практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

У розділі 1. *Концептуалізація кримінального аналізу в правоохоронній сфері*, підрозділ 1.1. присвячено дослідженню сутнісним аспектам та термінологічному осмисленню кримінального аналізу, а у підрозділі 1.2. дисертант розкриває інституційну генезу кримінального аналізу наводячи серед іншого міжнародний досвід становлення інституту кримінального аналізу. Автор наголошує на важливості уніфікованого підходу до використання термінології у професійному середовищі національних правоохоронних органів, водночас зазначає про дискусійність понятійно-категоріального апарату.

Підрозділ 1.3. присвячено ґрунтовному дослідженню фундаментальних основ функціонування інституту кримінального аналізу таких як принципи та зміст основних елементів системи кримінального аналізу. Автор досліджує кримінальний аналіз в правоохоронній діяльності як порівняно нове явище з точки зору його інституційного забезпечення, водночас обґрунтовує історичний ракурс кримінального аналізу через призму іноземного досвіду.

У розділі 2. *Інституційні засади кримінального аналізу* підрозділ 2.1. присвячено характеристиці типології кримінального аналізу, автор наголошує на мінливості змісту різних видів кримінального аналізу, що виражається в домінуючій моделі правоохоронної діяльності, обґрунтовуючи важливість та актуальність саме моделі правоохоронної діяльності, керованої аналітичною розвідкою (Intelligence-led Policing), яка виділяє три рівні аналітичної розвідки: стратегічний, оперативний, тактичний і наголошує саме на такій послідовності.

У підрозділі 2.2. дисертант досліджує комплексно процес кримінального аналізу через призму реалізації аналітичного циклу дослідження в контексті послідовності етапів його проведення. У підрозділі 2.3. досліджено інформаційне забезпечення кримінального аналізу через призму різних видів джерел інформації для збору таких даних.

У розділі 3. *Новітній концепт кримінального аналізу на основі аналітичної розвідки* підрозділ 3.1. автор розглядає кримінальний аналіз в сучасних моделях поліцейської діяльності, а у підрозділі 3.2. дисертант розглядає концептуальні підходи реалізації кримінального аналізу в контексті аналітичної розвідки та перспективи подальшого розвитку кримінального аналізу в системі аналітичної розвідки. Досліджує іноземний досвід реалізації різних моделей поліцейської діяльності.

Підрозділ 3.3. розкриває погляд автора на сучасне інструментальне забезпечення кримінального аналізу, автор аналізує широко відомі інструменти які використовуються в кримінальному аналізі.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Позитивно в цілому оцінюючи зміст рукопису дисертації Бурангулова В.А. результати здійсненого ним дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну значимість, все ж необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання, нечіткість обґрунтування окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1) У підрозділі 1.2. автор досліджує інституційну генезу кримінального аналізу наводячи серед іншого в основному міжнародний досвід становлення інституту кримінального аналізу, але при цьому автор мінімально акцентує увагу на досвіді притаманному саме для нашої держави.

2) У підрозділі 2.2. дисертант досліджує комплексно процес кримінального аналізу через призму реалізації аналітичного циклу дослідження, при цьому значно посилити дослідження могли б аспекти пов'язані із дослідженням Протоколу Берклі в контексті циклу аналітичного дослідження.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію рецензента, можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку праці здобувачки.

Відсутність порушень академічної доброчесності.

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Бурангулова Владислава Андрійовича на тему «Кримінальний аналіз в правоохоронній діяльності» свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату чи фальсифікацій.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають наукове та практичне значення. Дисертація відповідає науковій спеціальності, за якою здійснене дослідження, написана грамотною юридичною мовою та оформлена відповідно до вимог, що пред'являються до такого виду наукових праць.

Дисертація Бурангулова Владислава Андрійовича на тему «Кримінальний аналіз в правоохоронній діяльності» яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є:

1. Завершеним особистим рукописом, у якому вирішено наукове завдання, що складає зміст предмету дослідження.

2. Відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор - Бурангулов Владислав Андрійович заслуговує на

присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблемних питань
кримінального аналізу
Одеського державного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Ігор БИКОВ